

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Західноукраїнського національного університету
доктору юридичних наук, доценту,
декану юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Банаху Сергію Володимировичу

ВІДГУК ОПОНЕНТА

доктора юридичних наук, професора

Заборовського Віктора Вікторовича

на дисертацію Карого Володимира Вікторовича

на тему «Теорія та практика функціонування системи безоплатної

правової допомоги: адміністративно-правові аспекти»,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми визначається як соціально-економічною ситуацією, яка існує на сьогодні, так і процесами державно-правового розвитку, гармонізації чинного національного законодавства до вимог та стандартів європейського законодавства, а також недостатністю їх наукового осмислення та практичного врегулювання. Належне функціонування української держави в умовах війни потребує, з одного боку, відповідного правового захисту його населення, зокрема, щодо надання первинної та вторинної правової допомоги насамперед соціально вразливим категоріям осіб, а з іншого – створення умов, які б надавали можливість інституту адвокатури належним чином реагувати на виклики сьогодення. Конституційне право особи на професійну правничу допомогу є складовим елементом права на справедливий суд у контексті концепції доступності правосуддя, одним з найважливішим елементів справедливої та ефективною правової системи, яка опирається на принцип верховенства права, а також є важливою гарантією забезпечення, дуже важливої в умовах сьогодення, суспільної довіри до процесу судочинства. Забезпечення такого права в

національній правовій системі, а також виявлення теоретичних та практичних проблем у функціонуванні системи безоплатної правової допомоги вимагає приділення особливої уваги, зокрема й на дослідницькому рівні.

Поглиблює актуальність теми дослідження те, що як правовий інститут система безоплатної правової допомоги ще не отримала в Україні належної загальнотеоретичної розробки. У вітчизняній юриспруденції розглядаються окремі аспекти функціонування даної інституції: види та способи надання правової допомоги, надання правової допомоги з позиції адвокатури, реалізація просвітницьких функцій іншими установами тощо.

Варто відзначити, що на стан та перспективи наукового пошуку в контексті системи безоплатної правової допомоги суттєво впливають і сучасні процеси реформування правової науки. Вбачається за необхідне підкреслити, що формування системи безоплатної правової допомоги відбувається в умовах наявності проблем із утвердженням та забезпеченням прав і свобод людини, розвитком інституту адвокатури загалом, а також розвитком правової спроможності територіальних громад, поступовою децентралізацією тощо. Всі ці фактори безумовно справляють свій вплив на систему безоплатної правової допомоги, а тому потребують врахування.

Все вищезазначене обумовлює актуальність дослідження адміністративно-правових аспектів теорії та практики функціонування системи безоплатної правової допомоги та вимагає належного наукового пошуку та розробки нових теоретико-практичних концептів, що відповідатимуть сучасному стану розвитку вітчизняної правової науки, при цьому враховуватимуть зарубіжний та міжнародний досвід.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Стратегії розвитку України 2020, Указу Президента України № 722 від 30 вересня 2019 року «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020

роки, Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016-2020 роки, затвердженими 3 березня 2016 року загальними зборами Національної академії правових наук України, продовження чинності яких відбулось у січні 2021 року. Тема дисертаційного дослідження узгоджується також із новими напрямами Національної стратегії у сфері прав людини, схваленої Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021, завданнями Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, схваленої Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021 та Пріоритетними напрямами фундаментальних та прикладних наукових досліджень, що містяться в Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, яка затверджена постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року № 12-21.

Дослідження виконувалося на кафедрі конституційного, адміністративного та фінансового права Західноукраїнського національного університету у рамках науково-дослідної теми «Правове забезпечення публічного адміністрування в сфері економіки» (державний реєстраційний номер 0118U003173).

Тема дослідження та викладені дисертантом міркування стосовно її актуальності та необхідності розробки, з якими ми певною мірою погоджуємось, визначили його мету, яка полягає у теоретичному обґрунтуванні діяльності системи безоплатної правової допомоги як адміністративно-правового інституту та формуванні на цій основі належних пропозицій і рекомендацій щодо її вдосконалення з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду. Задля забезпечення досягнення вказаної мети, здобувачем було сформульовано завдання дослідження, які забезпечили не лише змістовний теоретичний аналіз досліджуваних об'єкта та предмета, а й опрацювання низки практичних висновків та рекомендацій, що збагатили дослідження і сприяли змістовному розкриттю основних положень теми дисертаційної роботи. Ознайомлення із текстом роботи дало

змогу сформулювати висновок, що завдання здобувачем в цілому виконано в задовільному обсязі та на відповідному науково-методичному рівні. За результатами дослідження дисертантом сформульовано ряд висновків, що відзначаються науковою новизною та мають практичне значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні є належним та певною мірою достатнім, зважаючи на використання сукупності загальнонаукових та спеціально-наукових методів, принципів та підходів, що відповідають визначеним меті та завданням наукового пошуку. У процесі роботи здобувачем дотримано принципів системності, діалектики, обґрунтованості та об'єктивності. Система використаних методів пізнання охоплює системний, семантичний, формально-догматичний, аксіологічний та гносеологічний, системно-структурний, соціологічний, статистичний, порівняльно-правовий, прогнозування, логічні методи, зокрема, аналізу й синтезу, а також низку інших методів та засобів.

Так, поняття адміністративно-правових засад діяльності, управлінської структури системи безоплатної правової допомоги, дослідження їх особливостей здійснювалося за допомогою аксіологічного, гносеологічного, формально-догматичного та системного методів; порівняльно-правовий метод використаний для проведення порівняльного аналізу національного та міжнародного досвіду організації роботи органів, уповноважених на надання безоплатної правової допомоги, правової регламентації функціонування системи безоплатної правової допомоги; роль системи безоплатної правової допомоги у формуванні високого рівня правосвідомості і правової культури населення розглянуто в роботі з використанням методів системно-структурного аналізу; семантичний метод було застосовано для з'ясування змісту нормативних та наукових термінів і концептів, що стали основою для правильного розуміння поняття «система безоплатної правової допомоги», як у законодавстві, так і в науці; метод прогнозування використано для формування вірогідних уявлень про зміни, що прогножуються в результаті

сформованих та розроблених у роботі пропозицій до діючого законодавства. Загалом, підхід до правових явищ та процесів здійснювався з урахуванням нормативної бази та реальних умов правозастосування.

Структура роботи відповідає меті та завданням дослідження та складається із вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, нерозривно пов'язаних між собою, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, розкрито зв'язок дослідження з науковими програмами, визначено мету, завдання, об'єкт та предмет дисертації, методологічну та теоретичну основи дослідження, надано інформацію про апробацію та практичне значення отриманих результатів, сформульовано положення наукової новизни, які виносяться на публічний захист і відображають особистий внесок здобувача у формуванні способів вирішення досліджуваних теоретичних та практичних проблем функціонування системи безоплатної правової допомоги.

Перший розділ дисертаційної роботи «Становлення системи безоплатної правової допомоги як адміністративно-правового інституту» складається із трьох підрозділів, у яких висвітлено національний та міжнародний досвід організації роботи органів, уповноважених на надання безоплатної правової допомоги, управлінська структура вітчизняної системи безоплатної правової допомоги, «фронт» та «бек» офіси центрів з надання правової допомоги як структурний елемент системи БПД.

У другому розділі «Адміністрування надання безоплатної правової допомоги в контексті її дворівневості. Безоплатна первинна і вторинна правова допомога як функціональна складова правозастосовної діяльності органів публічної адміністрації», що складається із трьох підрозділів, здобувачем досліджено систему надавачів первинної правової допомоги та центри правової допомоги як її основного провайдера, проаналізовано повноваження працівників системи БПД в частині доступу до безоплатної вторинної правової допомоги, досліджено інститут соціальної експертизи як

ефективний інструмент «гнучкості» суб'єктного складу клієнтів, а також охарактеризовано організацію роботи відділів безоплатної правової допомоги місцевих центрів та співвідношення їх повноважень з адвокатською монополією.

Третій розділ «Організація здійснення повноважень, не пов'язаних з безпосереднім наданням правової допомоги: просвітницькі, комунікативні, моніторингові та інші функції системи безоплатної правової допомоги» складається з трьох підрозділів, в яких аналізується правопросвітництво як складова частина функціональних обов'язків фахівців системи безоплатної правової допомоги; зовнішній та внутрішній аудит, моніторинг діяльності та інші способи контролю за функціонуванням системи безоплатної правової допомоги, а також підвищення рівня професійних навичок фахівців як невід'ємний елемент управління системою безоплатної правової допомоги; діяльність правових клубів «Pravokator» і їх роль як інноваційної платформи для комунікації юристів.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертаційне дослідження В. В. Карого є сучасним комплексним дослідженням системи безоплатної правової допомоги в Україні, що сформувалася як окремий адміністративно-правовий інститут, однак потребує глибокого дослідження з використанням теоретико-методологічного інструментарію у питаннях організації внутрішніх процесів адміністрування системи та реалізації її основних повноважень.

Зі списку використаних джерел, які, на жаль, не отримали належного відтворення у змісті роботи, вбачається, що її теоретичною основою стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з адміністративного права, актуальних проблем виникнення та діяльності систем безоплатної правової допомоги, з їх адміністрування як інституції, а також інших напрямків юриспруденції.

Положення дисертації ґрунтуються на об'єктивних теоретичних дослідженнях, висновки є достовірними і певною мірою обґрунтованими.

Використана здобувачем емпірична база свідчить про достатні передумови для забезпечення належного рівня достовірності та обґрунтованості результатів дисертаційної роботи.

Сформованим автором результатам дисертаційного дослідження притаманний задовільний рівень наукової новизни. Положення з різним ступенем новизни містяться у всіх трьох розділах дисертації, що лише додає їм наукової цінності.

Здобувач, при дослідженні національного та міжнародного досвіду організації роботи органів, уповноважених на надання безоплатної правової допомоги, цілком логічно розпочинає дослідження із аналізу понятійно-категоріального апарату. Зокрема, ним аналізуються легальне та доктринальне розуміння понять «правова допомога», «безоплатність», «система безоплатної правової допомоги», «доступ до права», «правове виховання», «професіоналізм» та «компетентність».

Схвально слід оцінити висновок автора, що Координаційний центр не містить серед своїх завдань (а відповідно і посадові особи центру серед своїх посадових обов'язків) безпосереднього надання правової допомоги, чи то первинної, чи то вторинної, а відповідно не є провайдером правової допомоги і здійснює адміністративні функції управління системою. У зв'язку з цим, а також виходячи з територіальної розгалуженості правових потреб населення, виникла необхідність створення подібних органів на місцях. За результатами аналізу комплексу повноважень Координаційного центру автором сформована порівняльна таблиця власних повноважень (елемент партнерства) та повноважень, що здійснюються за погодженням або безпосередньо Міністерством юстиції в частині управління системою безоплатної правової допомоги (підпорядкування). Чітке розмежування наявних повноважень Координаційного центру дозволяє краще сформулювати його правовий статус.

Заслуговує підтримки обґрунтування дисертантом елементів правопросвітницької кампанії, серед яких: визначена мета, що формується з

урахуванням правових потреб населення (як правило, кампанії приурочуються до тих чи інших знакових дат); прогнозований результат та можливість здійснити аналіз їх кількісних та якісних показників (основним кількісним показником прийнято вважати кількість учасників заходів, тоді як якість оцінюється на підставі аналізу зворотнього зв'язку з учасниками); підтримка громади, її готовність долучитись до реалізації кампанії, або надати ресурсну підтримку (часто до організації заходу залучаються партнери, які можуть бути в ролі спікера чи інфлюенсера, який поширюватиме інформацію про захід); готовність та бажання потенційної аудиторії кампанії сприймати інформацію (даним критерієм і обґрунтовується приурочення кампаній до певних знакових дат, тобто визначення тематики, як на момент проведення кампанії є актуальною для тих чи інших цільових груп).

Підтримуємо запропоноване здобувачем вирішення питання щодо забезпечення професійною правничою допомогою потерпілих та свідків у кримінальному провадженні, яка, на думку дисертанта, по суті відсутня, адже такі особи, хоч і потребують правової допомоги, правом на таку, як окрема категорія, не наділені, а можуть бути забезпечені нею лише на загальних засадах, якщо належать до інших категорій, передбачених статтею 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу». Тобто, здобувачем констатується ситуація, коли особи, що вчинили правопорушення мають безумовне право на безоплатну вторинну правову допомогу, лише за своїм статусом, тоді як особи, які є потерпіли та зазнали шкоди від правопорушення для того, щоб отримати професійну правничу допомогу, повинні належати до інших категорій суб'єктів права на БВПД і доводити свій майновий стан чи пільговий статус. В цьому контексті автор пропонує доповнити норму статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» наступним пунктом «Право на безоплатну вторинну правову допомогу згідно з цим Законом та іншими законами України мають такі категорії осіб ... особи, які визнані потерпілими/свідками у кримінальному

провадженні». Вважаємо таку пропозицію слушною, а ефект від впровадження позитивним.

Позитивно оцінюємо спробу дисертанта вирішити проблему «другорядності» завдання моніторингу діяльності місцевих центрів. Так, автором наголошується, що до 2019 року для здійснення моніторингу функціонував спеціальний відділ у структурі кожного регіонального центру, проте після реорганізації ці відділи як самостійні підрозділи були ліквідовані з огляду на «необхідність підвищення ефективності управління системою БПД та оптимізації видатків з державного бюджету». Сьогодні моніторингові функції покладені на робочі групи, які створюються з профільних фахівців регіональних центрів, а це свідчить про певну «другорядність» завдання моніторингу. Зважаючи на прямий взаємозв'язок результатів аудитів та моніторингів з якісними та кількісними показниками результативності роботи системи, здобувач наголошує на необхідності посилення адміністративної спроможності регіональних центрів для проведення моніторингу діяльності та введення окремого структурного підрозділу, що виконуватиме дану функцію, адже результативність рекомендацій, що надаються в ході моніторингу напряму залежить від глибини проведеного аналізу, яка безумовно, втрачається при розподіленні моніторингових функцій між різними підрозділами.

Дисертаційна робота В.В. Карого містить й інші висновки та рекомендації, які можуть бути позитивно оцінені та заслуговують на увагу.

Дисертаційне дослідження Володимира Вікторовича Карого виконане загалом відповідно до вимог наукового стилю, а положення, пропозиції та висновки дисертації викладені юридично грамотно та послідовно.

Повнота викладення у публікаціях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи достатньою мірою висвітлені в десяти одноосібних та одній у співавторстві публікаціях, 3 з них вміщено у фахових виданнях, затверджених наказами МОН України, 1 – в

міжнародному періодичному фаховому науково-практичному правовому виданні, 7 праць апробаційного характеру – тези доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

Практичне значення положень дисертаційної роботи полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані: при виборі оптимальних шляхів вдосконалення напрямків становлення і діяльності системи БПД, дадуть можливість запобігти виникненню негативних явищ та тенденцій; у практичній діяльності органів державної влади, а також в процесі реалізації ними правопросвітницької функції; при взаємодії з іншими надавачами БППД; у навчальному процесі, при підготовці підручників та навчальних посібників, навчально-методичних видань, лекцій та презентацій з дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Адміністративно-деліктне право», «Актуальні питання адміністративного права і процесу», «Конституційне право», «Судові та правоохоронні органи», «Правові інституції України» тощо.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Незважаючи на значну актуальність проблематики, яка піднімається здобувачем у дисертаційному дослідженні, слід зазначити, що до даної наукової роботи є певні суттєві зауваження, а також вона містить деякі висновки та твердження, що викликають сумніви і складають підґрунтя для дискусії під час публічного захисту дисертації.

1. У п. 1.1. дисертації автор наводить досвід значної кількості держав у питанні створення, функціонування чи правового забезпечення системи безоплатної правової допомоги, проте вказана частина дослідження має лише констатуючий характер. Під час публічного захисту варто було б, на нашу думку, окреслити який досвід іноземних країн ліг в основу побудови національної системи БПД і який ще варто запроваджувати в майбутньому. Подальша еволюція системи БПД відбувається і надалі, а тому дослідження тенденцій розвитку системи в іноземних країнах і аналіз на предмет

можливості запровадження їх в національних умовах лише збагатили б дисертаційне дослідження здобувача.

2. На стор. 60 здобувач стверджує, що формування вертикальної структури системи безоплатної правової допомоги в Україні завершене і час зміщувати акценти на так звану «горизонтальну» площину, а саме перспективи оптимізації функціонування системи БПД вбачаються у децентралізації управлінських та фінансово-господарських повноважень, а також розширенні категорій осіб, які мають право на БВПД. Щодо розширення категорій осіб, які мають право на БВПД дисертант далі по тексту пропонує конкретні зміни до законодавства, тоді як перша частина пропозиції, а саме - децентралізація управлінських та фінансово-господарських повноважень - залишилась без конкретизації. Про децентралізацію яких саме повноважень йдеться і яким чином вони мають бути передані варто було б наголосити під час захисту дисертаційного дослідження.

3. Піддається сумніву, на нашу думку, й позиція здобувача щодо доповнення законодавчого переліку надавачів первинної правової допомоги шляхом включення у список правозахисних громадських об'єднань як повноцінних надавачів правової допомоги, при тому як первинної, так і вторинної правової допомоги. Так, під вторинною правовою допомогою насамперед розуміється діяльністю щодо захисту та здійснення представництва інтересів осіб в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами. На наше переконання, саме на адвокатуру, що являє собою незалежну правозахисну інституцію, якій держава делегувала свій обов'язок щодо забезпечення прав, свобод та законних інтересів особи повинно бути покладено виконання однієї з найважливіших функцій щодо забезпечення належної реалізації конституційного права особи на отримання професійної правничої допомоги. Лише за таких умов, на нашу думку, можливим є забезпечення надання

вторинної правової допомоги саме на професійній основі, тим більше, враховуючи, що її надання здійснюється за державні кошти.

4. При наданні пропозиції щодо впровадження інституту соціальної експертизи суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу автор пропонує норму п.1 ч.1 статті 17 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» доповнити та викласти в наступній редакції «У виключних випадках та на підставі аналізу висновку соціальної експертизи уповноважена особа центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги може прийняти рішення про надання БВПД особі, середньомісячний дохід якої перевищує два розміри прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого у відповідності до закону для осіб, що належать до основних соціальних і демографічних груп населення на не більше як 10 відсотків». Погоджуємось із необхідністю внесення законодавчих змін, в той же час аргументації, чому саме перевищення двох розмірів прожиткового мінімуму має бути не більше як 10 відсотків в тексті дисертації не виявлено. І ще питання: чи запропонований підхід знову ж таки не позбавить значної кількості людей, дохід яких може лише на незначну суму перевищувати граничну межу, права на безоплатну правову допомогу?

5. На стор. 119 дисертант вказує, що з метою посилення механізму контролю якості, слід розширити норми, які встановлюють стандарти якості правової допомоги. Доцільним було б, на наш погляд, деталізувати які конкретно норми законодавства мають бути розширені і викласти пропоновану автором редакцію вказаних норм.

6. В своєму дисертаційному дослідженні здобувач неодноразово звертає увагу на необхідність існування стандартів якості надання правової допомоги, зокрема в аспекті безоплатної правової допомоги. Зокрема, на стор. 34 дисертації Карий Володимир Вікторович зазначає, що через відсутність єдиної ефективної системи БПД існує проблема в площині стандартизації та забезпечення високої якості правових послуг, тому надзвичайно поширеним є інститут незалежного провайдера. Крім цього,

аналізуючи завдання регіональних центрів з надання безоплатної правової допомоги, здобувач акцентує увагу, що саме цей структурний підрозділ уповноважений здійснювати моніторинг дотримання усіма адвокатами, що залучені до надання безоплатної правової допомоги відповідних стандартів якості, а також узагальнює пропозиції щодо розроблення та удосконалення таких стандартів (стор. 88-91 дисертації). В той же час, без уваги автора захилилися Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги як у кримінальному процесі, так і у цивільному, адміністративному процесах, а також представництва у кримінальному процесі. Дані Стандарти фактично відіграють фундаментальне значення щодо забезпечення своєчасного та якісного надання безоплатної вторинної допомоги в необхідному обсязі, а також належного та ефективного використання коштів державного бюджету, які виділяються саме з цією метою.

7. Теоретико-емпіричною базою даного дисертаційного дослідження, як зазначає здобувач, є понад двісті джерел, які знайшли своє місце у відповідному списку використаних джерел. Проте значна кількість із таких джерел не отримали свого належного відображення безпосередньо у змісті дисертації. Крім того, деякі позиції з таких джерел не відповідають тим, що безпосередньо вказані у тексті дисертаційного дослідження. Так, восьмою у списку використаних джерел є наукова стаття А.В. Алієвої А.В. та О.О. Овсяннікової на тему «Основні переваги та недоліки впровадження адвокатської монополії в Україні», тоді як в тексті дисертаційної роботи під цим номером згадується позиція науковця А. Бущенко (аналогічна ситуація із позицією 157 у списку використаних джерел) тощо. Під час офіційного захисту дисертаційного дослідження, хотілося б почути позицію здобувача щодо його підходу у формуванні теоретико-емпіричної бази дисертаційної роботи та відтворення її у списку використаних джерел та наявних щодо цього недоліків.

8. В цілому позитивним є намагання здобувача дослідити роль правових клубів «Pravokator» у комунікації юристів та підвищенні їх

професійності та компетентності, що здійснюється у підрозділі 3.3 «Підвищення рівня професійних навичок фахівців як невід’ємний елемент управління системою безплатної правової допомоги. Діяльність правових клубів «Pravokator» і їх роль як інноваційної платформи для комунікації юристів» дисертаційного дослідження. В той же час, розкриття сутності та ролі правового клубу «Pravokator» фактично обмежується наведенням інформації з його офіційного сайту. На нашу думку, дисертаційне дослідження здобувача значно збагатилося б, у разі наведення ним й інших засобів, які використовуються для підвищення кваліфікації фахівців, що залучаються до надання первинної та вторинної правової допомоги, враховуючи при цьому й досвід зарубіжних країн.

9. Значний обсяг дисертаційного дослідження займає викладення здобувачем повноважень Координаційного центру (стор. 48-50), регіональних (стор. 52-55) та міських (стор. 55-59) центрів з надання правової допомоги. Аналогічною є ситуація й щодо викладення завдань і видів діяльності таких центрів (стор. 68-77; 88-94; 105-116). Такий підхід здобувача щодо викладення основного змісту роботи потребує додаткової аргументації щодо доцільності його застосування, оскільки, на нашу думку, він має суттєвий вплив на наукову цінність, новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Наведені вище положення не вичерпують всього, що може стати предметом дискусії при оцінці та захисті дисертаційного дослідження. Водночас, висловлені зауваження можуть бути пов’язані насамперед із складністю досліджуваної проблематики та в цілому не знижують актуальності теми дисертаційного дослідження В.В. Карого, яке заслуговує уваги представників правової науки і освіти, практикуючих юристів.

Висновок. Дисертаційне дослідження Карого Володимира Вікторовича на тему: «Теорія та практика функціонування системи безоплатної правової допомоги: адміністративно-правові аспекти» є науковим дослідженням, яке проведене на достатньому науковому рівні, що забезпечило розв’язання

актуальної наукової задачі щодо теоретичного обґрунтування діяльності системи безоплатної правової допомоги як адміністративно-правового інституту та формування на цій основі відповідних пропозицій і рекомендацій щодо її вдосконалення з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду.

Опубліковані наукові праці в цілому відображають зміст наукових положень, висновків та рекомендацій, обґрунтованих у дисертаційній роботі.

Виходячи із зазначеного, слід вказати, що дисертаційна робота, незважаючи на наявність значної кількості дискусійних моментів та зауважень, характеризується непересічною актуальністю та значною практичною корисністю та загалом відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор – Карий Володимир Вікторович – за умови успішно публічного захисту та врахування вищевказаних зауважень заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права
та процесу ДВНЗ «Ужгородський
національний університет»

Віктор ЗАБОРОВСЬКИЙ

Підпис Заборовського В.В.

«засвідчую»

Вчений секретар
ДВНЗ Ужгородський
національний університет»

Олена МЕЛЬНИК